

формуванню чистоти інтонування молодших школярів та вихованню їх моральних якостей.

Література

1. Войнова А.Д. Развитие чистоты интонации в пении дошкольников./А.Д.Войнова,В.Н.Шацкая.-М. Изд-во АПН РСФСР,1960.-132с.
2. Кандинский В. О духовном искусстве В.Кандинский.-М.,1992.-73с.
3. Сафонова В. Заметки хормейстра В.Сафонова Искусство в школе.-1998.-С.23-25.
4. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей // Выбранные работы: У 2 т. - М.: Педагогика, 1985. - Т.1 - 322 с.

Г. Великанова,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент І. Барановська

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. На кожному етапі розвитку суспільства домінують певні орієнтири щодо виховання молодого покоління. У час стрімкого розвитку технологій проблема екологічної безпеки землі набуває особливої актуальності. Життєвою потребою сучасного суспільства, майбутнього людства стає проблема екологічної освіти населення, формування його екологічної культури. В початковій школі закладаються основи екологічної свідомості та культури школярів. Невипадково в освітніх програмах Нової української школи, що створені на основі Державного стандарту початкової школи, значна увага приділена природничій освітній галузі.

Проблема екологічного виховання достатньо нова, адже основи екології, як науки, були закладені в середині XIX століття, коли вплив деяких людських діянь на природу став носити руйнівний характер. Сьогодні питання екологічного виховання та освіти учнівської молоді є предметом наукового інтересу вітчизняних та зарубіжних педагогів (В. Вербицький, С. Дерябо, О. Киричук, Г. Прошанський, І. Суравегіна, В. Танська, В. Ясвін та ін.). Вчені А. Волкова, Д. Трайтак, М. Гриньова, Т. Литвинова, Г. Мегалінська, Л. Немець, В. Ніколіна, О. Плахотнік, А. Сиротенко вивчали міжпредметний аспект екологічної освіти молодших школярів. Теоретико-методичні аспекти екологічного виховання розкриті у науковому доробку Д. Мельник, І. Павленко, Н. Кравець, О. Плешакова, Н. Пустовіт, Л. Стахів, Л. Іщенко,

Н. Лисенко, З. Плохій, Г. Тарасенко та ін.

Мета статті – розглянути особливості екологічного виховання молодших школярів як засобу формування їх життєвих компетенцій.

Виклад основного матеріалу. Екологія сьогодні наука, в якій можна виділити три важливі вектори: екологія рослин (вивчає взаємовідношення окремих рослин та рослинних угруповань із середовищем, у якому вони живуть); екологія тварин (наука про закономірності взаємовідношень тварин і навколишнього середовища) та екології соціуму (галузь знань, що вивчає закономірності взаємовідносин людини, суспільства та природного навколишнього середовища).

В законі «Про освіту», концепції Нової української школи вказано, що екологічна компетентність – ключова освітня компетентність. Домінуючим напрямком екологічної освіти в світлі освітніх реформ є формування екологічної грамотності учнів.

Аналіз сучасних освітніх програм для учнів початкових класів показав, що метою природничої освітньої галузі, що створено на основі Державного стандарту початкової освіти є «формування наукового мислення та культури дослідження; розвиток системних уявлень про цілісність та розмаїття природи, утвердження принципів сталого розвитку, ефективної, безпечної і природоохоронної поведінки в довкіллі» [2, с. 30]. Окреслено основні завдання природничої освітньої галузі:

- виховання любові та шанобливого ставлення до природи рідного краю, України, планети Земля;
- формування екологічно й етично обґрунтованої поведінки у природі, залучення до природоохоронних акцій;
- розвиток зацікавлення до пізнання природи, оволодіння способами навчально-пізнавальної діяльності, елементарними дослідницькими вміннями (через експерименти, спостереження);
- поступове формування уявлень про природничо-наукову картину світу через поглиблення початкових знань про природні об'єкти і явища, взаємозв'язки в системі «нежива природа – жива природа», про залежність людини від стану навколишнього середовища та її вплив на нього.

В програмі, розробленій колективом авторів під керівництвом Р. Шияна, виокремлено три змістові лінії, спрямовані на формування екологічної грамотності молодших школярів: «Я пізнаю природу», «Я у природі», «Я у рукотворному світі». Провідна роль у вивченні природничої освітньої галузі, як зазначено в типовій освітній програмі, належить дослідженням

(спостереженням, експериментам), екскурсіям, природоохоронній та проектній діяльності школярів [2].

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» (О. Савченко) є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі [3]. Курс спрямований на засвоєння молодшими школярами інтегрованої суті таких понять як: «людина», «людина серед людей», «людина в суспільстві», «людина і світ», «природа», «людина і природа». Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Дана освітня програма розроблена на основі інтегрованого підходу, тому передбачає «включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами;
- спільне-відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення) [3, с.53].

Основою екологічного виховання молодших школярів – екологічна грамотність, що ґрунтується на усвідомленні молодшими школярами ролі навколишнього, природного середовища для життя та здоров'я людини. Наші діти народилися в епоху бурхливого розвитку науки і техніки, зростання населення Землі, забруднення планети та її шарів у наслідок накопичення відходів людської діяльності, виснаження природних надр, глобального потепління, тощо. Ці загальнолюдські екологічні проблеми потребують нової філософії життя, високої екологічної свідомості та культури, формування активної гуманної позиції у ставленні до природи та довкілля.

Вже в початкових класах важливо формувати екологічну етику учнів, звертаючись до таких проблемних питань, як: «Рослини та тварини рідного краю», «Рідкісні тварини та рослини, що занесені в Червону книгу України», «Сміття довкола нас», «Чисте повітря – еліксир життя», «Чиста вода – джерело

здоров'я» тощо. Розгляд цих важливих питань можна робити як на уроках, так і в поза навчальних час. Ефективною формою роботи є залучення учнів та їх батьків до проектної та екскурсійної діяльності, до участі у різноманітних екологічних заходах (фотоконкурсах, виставках малюнків, творчих робіт, екологічних оповідань) та природоохоронних акціях: «Чисте місто»; «Парки – легені міст і сіл»; «Першоцвіт»; «Годівничка»; «Допоможи птахам»; «Збережи ялинку» [1].

Важливо формувати дослідницькі уміння молодших школярів через підтримку допитливості та інтересу до спостережень за рослинами, тваринами, природою рідного краю; до різноманітних експериментів (пророщування насіння, вигодовування тварин, догляд за тваринами та рослинами) для пошуку відповідей на питання про навколишній світ. Потрібно розширювати уявлення молодших школярів про навколишній світ, розповідаючи та споглядаючи за об'єктами та явищами природи; поглиблювати знання учнів про взаємозв'язок живої та неживої природи; формувати бережливе ставлення до природи; виробляти в учнів навички екологічно доцільної поведінки в довкіллі, спрямовані на охорону природи та збереження всього живого на Землі.

Висновки. Таким чином, дбайливе ставлення до природи треба закладати у початковій школі. Молодший шкільний вік – найбільш цінний етап у розвитку екологічної культури особистості. Бо діти допитливі та особливо чутливі до добра, краси. Молодші школярі повинні усвідомити сутність екологічного виховання, яке починається з набуття знань, що надалі перетворюються в стійкі переконання (екологічна свідомість) та засвоєння основ екологічної поведінки (вчинки та відношення до вчинків).

Література

1. Демченко О.П. Формування у майбутніх учителів уміння створювати виховуючі ситуації : інноваційний підхід. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць : у 2-х част. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін.. Київ-Вінниця, 2002. Ч.2. С. 39 – 43.
2. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна (Цикл II) URL: <https://ru.osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/> дата звернення 07.03.2020
3. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (Цикл II) URL: <https://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty>